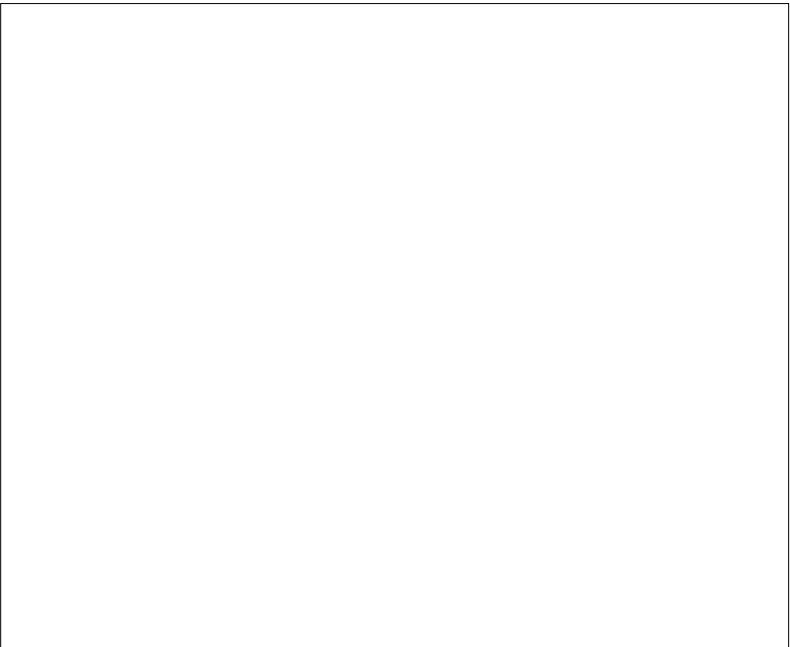

- چهارشنبه ۱۲ دی ۱۴۰۳**
- سال هفدهم - شماره ۳۰۳۲**

آلودگی رودخانه‌ها ماحصل خلاء قانونی در حکمرانی آب

مردمی که حق نداشته باشند در بحث حفاظت احساس تکلیف نمی‌کنند

نیز نقش آن در زیبایی بصری و نظم‌دهی در توزیع آب در طبیعت و سلامت زیست‌بوم داشته باشند که متأسفانه این گونه نیست.

■ **رودخانه سامانه خودپالایی دارد اگر انسان‌ها دست‌آندازی نکنند**

وی با تأکید براینکه رودخانه خود دارای ویژگی خاصی با عنوان خود پالایی است که با وجود این سامانه خودکار قادراست هرگونه آلودگی را در مقطع زمانی خاص از طریق ظرفیت‌های درونی(اعم از زیست‌مندان موجود در بستر رودخانه یا گیاهان اطراف) و به شرط آن‌که در آن مداخله صورت نپذیرفته باشد رفع کند.

وی با تأکید براینکه حتی نحوه قرارگیری سنگ‌های کف رودخانه و قسمت‌های مختلف آن همچون پیچ‌ها و نیز پوشش گیاهی رسیده‌ی که در اطراف رودخانه‌ها وجود دارد هریک به نوبه خود در این عملیات پیچیده خود پالایی تأثیرگذار است اذعان کرد: تمامی این ویژگی‌ها طی هزاران سال شکل گرفته و به خودسامانی رسیده‌ی بنابراین نباید درپی بی‌خردی و زیادخواهی انسان‌ها، این نظام را برهم زد.

امیرزاده با ابراز تأسف ازاین‌که متأسفانه این نظم طبیعی رودخانه حتی ازسوی قانونگذار نیز درموارد مورد تعرض قرار گرفته، اذعان کرد: این مهم بیانگر آن است که تصویر دقیقی از رودخانه و سامانه طبیعی آن حتی در دستگاه دولتی نیز وجود ندارد و به همین دلیل است که با مداخله تصفیه ذاتی و تصویر طبیعی رودخانه دستخوش تغییر قرار می‌گیرد.

وی با اشاره به اینکه یکی از مداخلات در رودخانه امروز به صورت برداشت شن و ماسه از بستر رودخانه‌ها خود را نشان می‌دهد،

اهمیت است و آن اینکه قانون توزیع عادلانه آب دارای نقاط ضعف بسیاری است که یکی از ضعف‌های آن در حوزه آلودگی آب مطرح است؛گفت: برای مثال در ماده ۴۶ این قانون سازمان حفاظت از محیط زیست مکلف به پایش وضعیت رودخانه‌ها به لحاظ آلودگی است.

■ **سازمان محیط زیست مسئولیت‌ناپذیر**

درباربر آلودگی رودخانه‌ها مسعود امیرزاده افزود: دراین بین فارغ از اینکه چقدر این سازمان در اجرای این قضیه ناموفق و مسئولیت‌ناپذیر بوده و یا به بیان بهتر به وظایفش عمل نکرده حرفی نیست چرا که وضعیت رودخانه‌های کشور خود به وضوح بیانگر این مسئله بوده و تمامی موارد انتسابی را به اثبات می‌رساند.

وی با تأکید براینکه سازمان محیط‌زیست در این رابطه قصور بسیار جدی داشته و دارد، اظهارکرد: برای مثال اگر شما امروز سری به رودخانه زرجوب در شمال کشور بزنید علیرغم نام زیبای آن اثری از طراوت و زیبایی دراین رودخانه پیدا نمی‌کنید چراکه سازمان محیط زیست از سلامت این رودخانه حفاظت نکرده‌است.

این کارشناس محیط زیست با بین اینکه محیط‌زیست در حفاظت از کیفیت آب مکلف است افزود: اما بر اساس قانون توزیع عادلانه آب در مورد کمیت آب اختیارات گسترده‌ای بهوزارت نیرو داده شده است که بدین ترتیب این وزارتخانه مجوز لازم برای نگهداری، حس، برداشت و توزیع آب را دارد.

امیرزاده با تأکید براینکه گویا قانون‌گذار متوجه نبوده که کیفیت آب تحت تأثیر کمیت آن است، اذعان کرد:آنچه مسلم است اینکه نمی‌توان همزمان با سپردن مسئولیت کیفیت آب به یک دستگاه کمیت آن را در اختیار دستگاه دیگری بگذارید که وظیفه‌اش این است که هرچه بیشتر آب‌اندوزی کرده تا بتوانند نظام توزیع آب خود را پاسنگو باشد.

وی با تأکید براینکه درواقع امروز عامل آلودگی رودخانه‌های ما دیده‌نشدن این شکاف بزرگ در قانون‌گذاری است، عنوان کرد: بنابراین گرچه بنده نمی‌توانم برداشت از محیط‌زیست را مقصر می‌دانم اما بخشی از تقصیرات به علت همین شکاف ذاتی است که در نظام حکمرانی ما وجود دارد چرا که امروز دراغلب رودخانه‌ها حجم زیادی از آب توسط وزارت نیرو برداشت شده لذا چگونه می‌توان از دستگاه دیگری با وجود تمهه آب درکف رودخانه انتظار داشت که کیفیت آن را حفظ کند.

این فعال محیط‌زیستی با تأکید براینکه سامانه رودخانه را می‌توان معجزه طبیعی قلمداد کرد اما متأسفانه در نظام آموزشی و حکمرانی ما خبری از خوانش فلسفه آب و رودخانه نیست،

عنوان کرد: آنچه مسلم است اینکه باید آحاد مردم و نیز مدیران حوزه حکمرانی ما آموزش لازم را درخصوص رودخانه، چگونگی شکل‌گیری آن و

سپهرغرب، گروه زیست‌بوم – ماهره ترابی‌مهوش: در گفتگو با عضو کارگروه حقوقی تشکل‌های محیط زیستی مشخص شد آلودگی رودخانه‌ها ماحصل خلاء در حکمرانی آب است که ازیک سو سازمان حفاظت از محیط زیست را مسئول پایش کیفیت آب اعلام کرده و ازسوی دیگر به وزارت نیرو مجوز برداشت از رودخانه‌ها را به هر نحوی اعطا کرده است حال آنکه بین کمیت و کیفیت آب رابطه مستقیمی وجود دارد که قانون‌گذار آن را نادیده گرفته است.

با نگاهی به حوادث طبیعی در سال‌های اخیر خواهیم دید سیل‌های ویرانگری در کشورمان به وقوع پیوسته است تصاویر ماهواره‌ای نشان می‌دهد که طی ۳۵ سال گذشته به دلیل ساخت و سازهای بی‌رویه و بدون اصول و دقت کافی، موجب شده است ضمن محدود شدن حریم رودخانه‌ها با کاهش پوشش گیاهی سیلاب خاک‌ها و پسماند بالا دست را با حجم بسیاری به بستر رودخانه‌ها وارد می‌کند که این دو عامل ساخت و ساز در حریم رودخانه و ورود پسماندها به اشکال مختلف به داخل این عنصر حیاتی طبیعت باعث شده است عملاً بخشی از

رودخانه‌ها و کارکردهای آن از بین برود.

اگر نگاه کارشناسانه‌تر و تخصصی‌تری به طبیعت داشته باشیم خواهیم دید که در بسیاری از مواقع این خود انسان‌ها هستند که با بی‌دقتی نسبت به مسائل مربوط به محیط‌زیست یا به دلیل حس زیاده‌خواهی، هم موجب خسارت به خود و هم طبیعت می‌شوند.

این درحالی‌است که رودخانه‌ها نه فقط برای انسان‌ها، بلکه برای ادامه حیات همه موجودات و همچنین طبیعت لازم و مهم هستند اما با توجه به نرخ رشد جمعیت و همچنین روند روبه رشد صنایع مختلف در سال‌های گذشته تقاضای استفاده از منابع آب شیرین بسیار افزایش یافته است که دراین بین رودخانه‌ها جزو مهم‌ترین بخش‌های منابع آب شیرین محسوب می‌شوند، لذا مدیریت این منبع ارزشمند آب بسیار حائز اهمیت است چرا که درپی این اتفاق عواملی از قبیل صنعتی شدن، افزایش بهره‌گیری از مواد شیمیایی در کشاورزی، رهاسازی فاضلاب خانگی و صنعتی به محیط‌زیست، بهره‌گیری از بسترهای جویبار و بعضاً رودخانه جهت برداشت شن و ماسه و غیره، سبب ایجاد تغییرات بسیار نامناسبی بر زیست‌بوم رودخانه‌ها شده است. براین اساس با توجه به اهمیت موضوع بر آن شدیم تا در خصوص عوامل کلان مرتبط با آلودگی رودخانه و نحوه مدیریت آن گفت‌وگویی را با مسعود امیرزاده عضو کارگروه حقوقی شورای تشکل‌های محیط‌زیست ترتیب دهیم که در ادامه می‌خوانید:

عضو کارگروه حقوقی شورای تشکل‌های محیط‌زیست با بیان اینکه در بحث آلودگی رودخانه‌ها بیان یک نکته بیش از هرچیزی حائز

مدیریت هماهنگ و نظام‌مند منابع حیاتی؛ کلید مفقوده بحران‌ها و ناترازی‌های انرژی

سپهرغرب، گروه زیست‌بوم: در دنیای پیچیده و در حال تغییر امروزی، مدیریت منابع حیاتی مانند آب، هوا، خاک و تنوع زیستی به یکی از چالش‌های اصلی کشورها تبدیل شده است. ایران نیز از این قاعده مستثنی نیست و با بحران‌ها و ناترازی‌های انرژی و منابع طبیعی مواجه است، در این میان، مدیریت جامع، هماهنگ و نظام‌مند منابع حیاتی می‌تواند راه‌حلی پایدار و موثر برای مقابله با این مشکلات ارائه دهد.

مدیریت جامع و هماهنگ منابع حیاتی به معنای برنامه‌ریزی و اجرای سیاست‌هایی است که تمام جوانب و ابعاد منابع طبیعی را در نظر بگیرد و از هم‌افزایی بین آن‌ها بهره‌برداری کند. این نوع مدیریت، با افزایش ظرفیت‌ها و توانمندی‌های

حقوقی و ساختاری و با مشارکت فعال مردم، می‌تواند به کاهش وابستگی به منابع غیرقابل تجدید و افزایش پایداری زیست بوم کمک کند.

تجربیات موفق جهانی

کشورهایی مانند آلمان، ژاپن و نیوزیلند با اتخاذ سیاست‌های مدیریتی پیشرفته و جامع در حوزه منابع طبیعی، به دستاوردهای چشمگیری دست یافته‌اند. آلمان با توسعه برنامه‌های استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر و کاهش مصرف سوخت‌های فسیلی، توانسته است به یکی از پیشروان جهانی در این زمینه تبدیل شود.ژاپن، با استفاده از تکنولوژی‌های پیشرفته برای مدیریت منابع آب و خاک، به ویژه در کشاورزی، بهره‌وری را افزایش داده و منابع طبیعی را به صورت پایدار

حقوقی و ساختاری و با مشارکت فعال مردم، می‌تواند به کاهش وابستگی به منابع غیرقابل تجدید و افزایش پایداری زیست بوم کمک کند.

تجربیات موفق جهانی

کشورهایی مانند آلمان، ژاپن و نیوزیلند با اتخاذ سیاست‌های مدیریتی پیشرفته و جامع در حوزه منابع طبیعی، به دستاوردهای چشمگیری دست یافته‌اند. آلمان با توسعه برنامه‌های استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر و کاهش مصرف سوخت‌های فسیلی، توانسته است به یکی از پیشروان جهانی در این زمینه تبدیل شود.ژاپن، با استفاده از تکنولوژی‌های پیشرفته برای مدیریت منابع آب و خاک، به ویژه در کشاورزی، بهره‌وری را افزایش داده و منابع طبیعی را به صورت پایدار

سوی جوامع محلی، علاقمندان، قرق‌داران و قرق‌بانان روند رو به رشدی داشته است. احتمال افزایش تعداد قرق‌های اختصاصی در شرق و مرکز کشور

مدیرکل دفتر حفاظت و مدیریت حیات وحش سازمان محیط زیست با بیان اینکه در حال حاضر پنج قرق اختصاصی در کشور پروانه دارند، گفت: از این پنج قرق اختصاصی، سه مورد در استان اردن، یک مورد در استان کرمان و یک مورد هم در استان سمنان واقع شده است. پیشنهادی برای افزایش قرق‌ها داشته‌ایم. حدود پنج با شش معدوده جدید را در نظر گرفته‌ایم و پیشنهادات خود را برای شورای عالی ارسال خواهیم کرد.

ایادلی در پایان ضمن بیان اینکه فصل شکار در قرق‌ها به تازگی آغاز شده است، اظهارکرد: صدور مجوزهای شکار از آذرماه آغاز شده و تا پایان بهمن ماه ادامه می‌یابد

ایادلی در پایان ضمن بیان اینکه فصل شکار در قرق‌ها به تازگی آغاز شده است، اظهارکرد: صدور مجوزهای شکار از آذرماه آغاز شده و تا پایان بهمن ماه ادامه می‌یابد

زیست بوم

تدوین نظام حکمرانی دو اتفاق را شاهد هستیم

نخست نادیده گرفتن حق مردم و دیگری سلب اعتراض از آن‌ها به بهانه رساندن آب به هر طریق است؛گفت: امروز چیزی حدود دو تاسه نسل از جامعه با در نظر گرفتن چنین شرایطی پرورش یافته‌اند یعنی این افراد نه خود را در مسئله آب صاحب حق می‌دانند و نه صاحب تکلیف و مسئولیت بنابراین اگر آب خانه‌اش قطع شود تنها کاری که می‌کند با شرکت آب وفاضلاب تماسی می‌گیرد این درحالی است اگر در گذشته فنانی دچار ریزش می‌شد مردم این تکلیف را در خود حس می‌کردند که باید نسبت به تعمیر و تجهیز آن اقدام کنند.

وی با تأکید براینکه متأسفانه این سلب حق از مردم در قوانین مرتبط با حکمرانی آب، نتیجه‌ای جز بی‌مسئولیتی و بی‌تکلیفی را درپی نداشت عنوان کرد: با این وجود هنوز بخش مهمی از مردم و جوامع محلی نسبت به سامانه‌های طبیعی حساسیت دارند مثل ارتباط تنگاتنگ مردم اصفهان با زاینده‌رود به‌ویزیکه در سال ۱۴۰۰ بزرگترین گردهمایی محیط‌زیستی در بستر این رودخانه به خواسته مردمی رقم خورد که خواهان بازگشت آب به این رودخانه بودند. البته اینکه گفته بخشی واقعاً منظورم بخشی از مردم است زیرا بعضی‌ها ممکن است حتی همدست در تخریب باشند).

امیرزاده افزود: بنابراین هنوز می‌شود از این ظرفیت استفاده کرد برای مثال گرچه درسیرای از رودخانه‌ها بخش قابل توجهی از آن را از دست داده‌ایم اما به اعتقاد من هنوز در بخش‌هایی که رودخانه هنوز دارای بافت بومی و طبیعی است می‌توان از ظرفیت جامعه محلی برای حفاظت از آن استفاده کرد.

وی درواکنش به این سوال که توسعه شهری و صنعتی بر کاهش کیفیت آب‌ها و به ویژه رودخانه قدر تأثیر داشته گفت: متأسفانه به شدت، زیرا صنعت ما کاملاً بی‌مسئولیت نسبت به محیط‌زیست و طبیعت است بدین‌معناکه صنعت ما یک صنعت آلوده‌ساز است که برای عده خاصی ایجاد درآمد کرده ودرعین حال برای عده‌ای نیز با کمترین آستانه‌اندازه‌های انسانی و حقوقی ایجاد اشتغال می‌کند اما از سوی دیگر مرتباً شاهد تولید آلودگی از سوی آن هستیم.

■ **صنایع آب، خاک، و هوا را بدون هیچ هزینه‌ای آلوده می‌کنند**

این کارشناس رودخانه‌ها با تأکید براینکه متأسفانه امروز صنایع ما هر روز بی‌نظمی‌های خودش را به بیرون پاشیده و درپی آن آب، خاک و هوا را آلوده می‌کند و در عین حال حتی در جاهایی که قرار می‌گیرد سامانه‌های اجتماعی را نیز دچار خدشه و مشکل می‌کند ابرازکرد: یعنی سرمایه‌داری صنعتی(سرمایه‌داری هم نیست بلکه سرمایه‌داری پر از رانت و فاسد است) منابع کشور را تقریباً به رایگان یا به رانت در اختیار گرفته و در

تنها ۵ شهر هوای پاک تنفس می‌کنند

دوشنبه دهم دی، کیفیت هوای شهرهای تبریز، ارومیه، اردبیل، کرج، ایلام، بجنورد، سمنان، قزوین، قم، سنندج، کرمان، کرمانشاه، خرم‌آباد، اراک، بندرعباس و همدان در وضعیت هوای سالم (زرد) قرار داشت.

شایان ذکر است که امروز سنجش کیفیت هوا در ایستگاه کلان‌شهر بیرجند با شاخص ۲۸، سنندج با شاخص ۴۸، کرمان با شاخص ۵۰، رشت با شاخص ۳۱ و بندرعباس با شاخص ۳۶، در وضعیت پاک (سبز) قرار دارد، در وضعیت پاک (سبز) قرار دارد، در حالی که روز گذشته شهر بیرجند و رشت با شاخص ۵۰، در وضعیت پاک (سبز) ثبت شد.

به این ترتیب، سنجش کیفیت هوا در ایستگاه شهرهای بوشهر، شهرکرد، زاهدان، شیراز، یاسوج، گرگان و ساری، ثبت شده است. به طوری که روز گذشته کلانشهرهای بوشهر، شهرکرد، شیراز، یاسوج، گرگان و ساری، فعال نبود.

در نهایت بر اساس داده‌های موجود سامانه برخط کنترل کیفیت هوای سازمان حفاظت محیط زیست و مقایسه شاخص کیفی هوا، هیچ‌کدام از شهرها در موقعیت بسیار خطرناک (قهوه‌ای)، بسیار ناسالم (بنفش) و ناسالم (قرمز) قرار ندارند، اما شش شهر ناسالم (نارنجی)، تعداد ۱۳ شهر سالم (زرد)، پنج شهر پاک (سبز) و هفت شهر بدون داده ثبت شده است، در حالی که روز گذشته یک شهر شش شهر ناسالم (نارنجی)، تعداد ۱۶ شهر سالم (زرد)، دو شهر پاک (سبز) و شش شهر، فعال نبود.

بر اساس داده‌ها، شاخص کیفی هوا از صفر تا ۵۰ هوای پاک (سبز)، ۵۱ تا ۱۰۰ هوای سالم (زرد)، ۱۰۱ تا ۱۵۰ ناسالم برای گروه‌های حساس (نارنجی)، ۱۵۱ تا ۲۰۰ ناسالم برای عموم (قرمز)، ۲۰۱ تا ۳۰۰ بسیار ناسالم (بنفش) و ۳۰۱ تا ۵۰۰ بسیار خطرناک (قهوه‌ای) است.

سپهرغرب، گروه زیست‌بوم: آلودگی هوا زمستان و تابستان نمی‌شناسد و در تمام سال چهره آسمان را کدر می‌کند، بنابراین آمار و میزان آلایندگی‌ها برای شهروندان مهم است تا بتوانند هر روز شاخص کیفی شهرها در چه سطحی قرار دارد، از این رو امروز تداوم هوای شش کلان‌شهر آلوده و ناسالم و ۱۸ شهر در وضعیت سالم و پاک است.

اگر نگاهی به روز سه‌شنبه یازدهم دی، بیندازیم، می‌توانیم میزان و شدت آلودگی هوا که بر آسمان شهرهای مختلف گسترده شده است را به‌خوبی حس کنیم، از این‌رو خبرگزاری ایما به سنجش شاخص کیفی هوای پاییز در شهرهای مختلف پرداخته است.

بر اساس سامانه برخط کنترل کیفیت هوای سازمان حفاظت محیط‌زیست کشور، امروز سنجش کیفیت هوا در هیچ‌کدام از کلانشهرها در وضعیت هوای ناسالم (قرمز) قرار ندارد، در حالی که روز گذشته شهر اهواز بر مدار ناسالم (قرمز) بود.

در همین راستا، سنجش کیفیت هوا روز سه‌شنبه کلانشهرهای زنجان با شاخص ۱۴۰، مشهد با شاخص ۱۲۲، بجنورد با شاخص ۱۲۶، تهران با شاخص ۱۱۷، کرج با شاخص ۱۰۵ و اصفهان با شاخص ۱۰۱، در وضعیت هوای ناسالم (نارنجی) قرار دارد، اما روز گذشته شهرهای اصفهان، اهواز، مشهد، تهران، یزد و زنجان بر مدار ناسالم (نارنجی) ثبت شد.

قابل توجه است که سنجش کیفیت اغلب مکان‌های حیاتی دست یابد و بحران‌ها و شاخص ۷۵، ارومیه با شاخص ۷۱، اردبیل با شاخص ۷۰، ایلام با شاخص ۵۲، اهواز با شاخص ۵۷، سمنان با شاخص ۵۴، قزوین با شاخص ۵۸، قم با شاخص ۴۲، اردمشاه با شاخص ۶۴، خرم‌آباد با شاخص ۶۰، اراک با شاخص ۹۳، همدان با شاخص ۸۴ و یزد با شاخص ۷۳ در وضعیت هوای سالم (زرد) قرار دارد.

لازم به یادآوری است که روز گذشته،